

Nyt fra historisk videnskab

HJÆLPEMIDLER

Catalogue of Additions to the Manuscripts in the British Museum 1931-1935.
Published by the Trustees of the British Museum. London, 1967. xx + 878 s.
15 £ 15 sh.

British Museum's Department of Manuscripts udsender oftest hvert 5. år fortegnelser over dets samlingers tilvækst. Med det foreliggende bind fejres et slags 100-års jubilæum, idet Catalogues of Additions begyndte med femåret 1836-40 (udsendt 1843); nu er man nået frem til 1935. Før 1. Verdenskrig fremkom fortegnelserne 1-2 år efter den pågældende periodes udløb; tempoet har ikke kunnet holdes, og man er i dag mere end 30 år bagefter. Forordet i bindet her oplyser imidlertid, at næste bind vil omfatte tiden 1936-45 (på grund af mindre accession under 2. Verdenskrig) og til dels allerede foreligger i korrektur. Udarbejdelsen af et bind må være et kæmpearbejde, da der vel ofte må foretages omfattende ordningsarbejder, i hvert fald i privatarkivstoffet, inden registreringen (og indbindingen) kan påbegyndes.

Accessionen sker nu kun i to hovedrækker, en stor (Additional Manuscripts) og en mindre (Egerton Manuscripts) med særlige afdelinger for »Charters and Rolls« og for Papyri inden for begge rækker; hertil kommer en samling for løse segl og seglaftryk og en samling af facsimiler af manuskripter. Det er Additional MSS, der tæller; heri er i årene 1931-35 indgået små 2000 volumes, i Egerton MSS noget under 100.

Retningslinjerne for udarbejdelsen af det her anmeldte bind (som for de foregående) har været, at der først gives et katalog med gennemgang bind for bind med beskrivelse af indhold, format, sidetal, proveniens etc.; oftere er der dog tale om store samlede arkivmasser, der naturligvis samler sig i grupper med visse fællesoplysninger; det gælder f.eks. politikeres privatarkiver; også disse opdeles dog i volumes af passende størrelse med fortløbende nummerering inden for den enkelte gruppe; men mellem disse til tider store samlinger indgår enkeltbind eller mindre samlinger, nummereret efter tidspunktet for deres ankomst. Kun utilgængelige papirer holdes i hvert fald nu og da helt uden for nummereringen, indtil de bliver tilgængelige, se f.eks. Ripon Papers, 2. series (Add. 43510 ff.), der modtoges allerede i 1923, men først indgik i nummersystemet, da de i 1933 blev tilgængelige. At nogle privatarkiver afleveres i flere omgange bevirker, at de forekommer forskellige steder i katalogerne efter tidspunktet for deres aflevering. Richard Cobdens papirer findes f.eks. to steder i bindet for 1931-35 (Add. 43647-43678 og Add. 43807-43808), og der er hen-

visninger til andre papirer, som vil blive omtalt i et af de følgende kataloger (Add. 50131, 50748–50751). Når først sådanne dele af et arkiv er registreret, tilmed i et trykt katalog, er det håbløst at foretage en sammenarbejdning med senere tilkomne dele. Skaden er næppe heller så stor, idet der gives henvisninger overalt hvor muligt.

Helt små erhvervelser, enkeltblade eller læg, fragmenter el.l. samles ved afslutningen af hvert år i et volume »Miscellaneous Letters and Papers« (el. »Miscellaneous Papers and Fragments«), der unægteligt får et meget blandet indhold.

I den ovennævnte beskrivelse af de enkelte volumes indgår ikke ved privatarkivmateriale oplysninger om brevskrivere, undtagen hvor det drejer sig om et fåtal, ellers må man søge oplysninger om alle brevskrivere i Index, der som følge heraf udgør den største del af bindet, og hvorfra der er henvisninger til numrene på de enkelte volumes og – oftest – sidetal deri. Også brevmodtagere anføres i Index, der yderligere på grund af det navneskifte, der ledsager oprykningen inden for engelsk adel, har mangfoldige henvisninger; den ovennævnte Ripon, var f.eks. 1. Marquess of Ripon, men tidligere 2. Earl of Ripon, og før igen Viscount Goderich, men søges i Index under Robinson. Uden henvisninger er den ikke specielt kyndige her helt hjælpeløs. Index tenderer også mod et sagregister; foruden navne på personer, institutioner, lande o.l. er der opslag på: Antiquities, Architecture, Army of England, Art. Illuminations, and Drawings, Art. Engravings o.s.v. Den, der vil benytte katalogerne, må være helt fortrolig med opbygningen af Index.

En gennemgang af et bind som det nu udkomne opruller ikke mindst United Kingdoms og det britiske imperiums historie. De store (og mindre) britiske statsmænds papirer strømmer ind på manuskriptafdelingens hylder, ofte som gaver, til andre tider ved køb. Gladstone's papirer indgik til afdelingen i 1934 (Add. 44086–44835), men herover udsendtes et særligt trykt katalog i 1964, der har afløst den normale publikation. Premierminister Lord Aberdeen's papirer (320 vol.) skænktes 1932 til British Museum (Add. 43039–43358), og det er en meget stor samling i bindet med mængder af brevskrivere i Index. Charles Dilke's papirer (94 vol.: Add. 43874–43967) modtoges som gave i 1935. Tit er privatarkiverne dog af mindre omfang; nævnes kan heriblandt den kendte økonom William Ashley's papirer (Add. 42242–42256; han døde 1927, så her er man nær nutiden).

Erhvervelserne rækker også uden for hjemlandets og imperiets sfære. Den mest opsigtsvækkende erhvervelse 1931–35 var købet i december 1933 af det berømte bibelhåndskrift Codex Sinaiticus, som sovjetregeringen solgte for £ 100.000; her trådte den engelske regering og en national indsamling til. Ikke få manuskripter af kontinental oprindelse, især kirkelige, er også i femåret erhvervet af manuskriptafdelingen; et aktivt biblioteksvenneselskab hjælper og supplerer dennes egne midler. Fra England selv vidner 5 middelalderlige brev-bøger fra klostre om muligheden af, bl.a. på auktioner, at skaffe vigtigt kilde-materiale ind i de offentlige samlinger, her især til Egerton-rækken. At også godsarkivalier foruden store samlinger af privat tilvejebragte afskrifter, f.eks. til de amerikanske koloniers historie (Stevens Transcripts, næsten 250 vol.) er indgået vidner om samlingernes alsidighed.

Spørges der nu, hvad bindet giver af materiale til dansk historie, synes svaret at blive: ikke meget. Opslag i Index under Danmark giver vel adskillige henvisninger til udenrigspolitisk materiale, næsten udelukkende i kopier, hvorimod der under Schleswig-Holstein findes henvisninger til breve fra augustenburgske hertuger, bl.a. til Dilke, men efter 1864, et par breve fra prinsen af Nør er dog fra 1853. En systematisk gennemgang af Index giver mere; under Williams-Wynn (der er henvisning fra Wynn), engelsk gesandt i Danmark 1824-53, anføres adskilligt, men ofte i kopier i Lord Aberdeen's arkiv. Fra hans forgænger Augustus John Foster, engelsk gesandt i København 1814-24, findes derimod en række - åbenbart originale - breve 1816-20 til diplomaten George Henry Rose (Add. 42794); mere kan utvivlsomt findes i Index; nævnes bør måske et par breve fra statistikeren Harald Westergaard i de ovennævnte Ashley Papers. Men når Index ikke længere antyder dansk stof, er der altid tilbage de muligheder, der ligger i, at danske forhold kan være omtalt i korrespondance mellem englændere indbyrdes og mellem englændere og personer af anden nationalitet end den danske; her er der en stor jagtmark, og her må forskeren ud fra sit specielle kendskab til emnet selv finde vej frem.

Umådelige mængder af historisk materiale er registreret i de kataloger, der dækker hundredåret 1836-1935, og det stilles med stor liberalitet til rådighed for enhver; men det lønner sig inden fremmøde på manuskriptsamlingens læsesal at have gennemarbejdet den her omtalte katalogserie (og de øvrige trykte kataloger over de ældre afsluttede samlinger).

Om British Museum's effektivitet og udmærkede service vidner det også, at man, da de ældre bind i serien var blevet udsolgt, i 1964 udsendte de 3 ældste bind i accessionsrækken (1836-40, 1841-45 og 1846-47) i optryk, efterfulgt 1965 af de næste 2 bind (1848-53, 1854-60), og denne optrykning vil blive fortsat. Indtil videre kan der erhverves positive mikrofilm af bind, der p. t. er udsolgt. Bemærkes bør det tillige, at optrykningen ikke er blevet overladt til profitjagende firmaer, men sker for British Museum's egen regning og til rimelige priser.

C. RISE HANSEN

Äldre svenska frälsesläkter. Ättartavlor. Utgivna av Riddarhusdirektionen genom FOLKE WERNSTEDT. I. Stockholm 1957-65. xii + 214 s. 50 sv. kr.

Stillet overfor den beundringsværdige svenske perfektionisme maa vi danske ofte nøjes med beskedent at glæde os over, at er vore historiske haandbøger m.v. kun lidet fuldkomne, er de til gengæld udkomne, og gennem nye, stadig forbedrede editioner nærmer vi os det tilfredsstillende resultat, hvor tilsvarende svenske værker ikke sjældent bliver staaende paa et - bevares fornemt - halvfærdigt stade. Et slaaende eksempel herpaa har vi i den højst forskellige maade, hvorpaa man i de to lande har valgt at behandle det adelshistoriske materiale. Saaledes giver Danmarks Adels Aarbog (1884 ff.) en særdeles omfattende dækning, idet langt de fleste adelsslægter nu er behandlet heri, omend til gengæld især de ældre aargange bedst kan karakteriseres som en foreløbig ordning af kilderne i en ofte højst hypotetisk stamtavleform, hvorfor hvert nyt bind bringer rettelser